

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ห้ประโยชน์ตั้งแต่ผู้เรียน สังคมและประเทศชาติ คนส่วนใหญ่มักคิดว่า การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะทำให้คนมีประสิทธิภาพในการทำงานได้ดีขึ้น การให้การศึกษาจึงเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง เหมือนกับการลงทุนสร้างเครื่องมือ เครื่องจักรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ต่างกันแต่ว่า เครื่องมือเครื่องจักรนั้นเป็นวัตถุ ไม่มีชีวิตจิตใจ แต่การลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนกับสิ่งมีชีวิต เป็นการพัฒนา "ทรัพยากรมนุษย์" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528) ด้วยเหตุนี้ทางการศึกษาและนักเศรษฐศาสตร์ จึงให้ความสนใจแก่การศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาเป็นการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้น จึงได้พยายามศึกษา ค้นคว้า สร้างแนวความคิด ทฤษฎี เพื่อหาทางให้การลงทุนทางการศึกษาเป็นผลผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประโยชน์สูงสุด การลงทุนทางการศึกษาไม่เฉพาะแต่รัฐบาลหรือเอกชนเท่านั้นที่ต้องลงทุน ตัวนักเรียน นิสิตนักศึกษาเองก็ต้องลงทุน ซึ่งการลงทุนทางการศึกษานี้ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายหลายประเภทด้วยกัน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาที่ต้องลงทุนเพื่อการศึกษาของตน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ตอนคือ แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา โครงการการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา

นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสนใจแก่การศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มจนประเทศต่างๆ ท่วมเทเงินทางด้านการศึกษาจำนวนมาก รัฐบาลไทยตั้งงบประมาณเพื่อการศึกษาจำนวน 39987.4 ล้านบาท ในปีงบประมาณ 2529 นับเป็นอันดับ 3 รองจากงบการป้องกันประเทศ ไม่เฉพาะแต่รัฐบาลเท่านั้นที่ลงทุน เจ้าของโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งจัดการศึกษาเหมือนรัฐบาล ก็ได้ทุ่มเทเพื่อการศึกษา สำหรับตัวผู้ศึกษาเป็นนักเรียน นักศึกษาก็มีการลงทุนและใช้จ่ายเงิน เป็นค่าบำรุงการศึกษา ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าเครื่องเขียน ค่าอาหาร เป็นต้น (อัมพร วิจิตรศิลป์ และสุณี จิตราคม, 2530)

นอกจากการลงทุนทางการศึกษาดังกล่าวแล้ว ความคิดที่ว่าการศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งให้คนมีประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น จึงมีผู้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษาไว้มาก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้รวบรวมแนวคิดดังกล่าวของนักคิดชาวต่างประเทศ โดยเริ่มจากนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก อันได้แก่ Adam Smith 1776, Schultz 1959 & 1961, Dension 1962, Gilliches & Jorgenson 1966, Hansen 1963, Becker 1964, Hanoch 1967, Mark Blaug 1972 ซึ่งได้ทำการศึกษาความสำคัญของการลงทุนทางการศึกษาไว้ว่า

การลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนกับสิ่งมีชีวิต เป็นการพัฒนา "ทรัพยากรมนุษย์" ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้มีมานานแล้ว แต่เพิ่งได้รับความสนใจเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา โดย Adam Smith ได้กล่าวเน้นเรื่องนี้ในหนังสือ "The Wealth of Nations" ซึ่งต่อมาได้รับการสนับสนุนจากนักเศรษฐศาสตร์พัฒนาการคนอื่นๆ เช่น Schultz และ Dension ทั้งสองคนเคยศึกษาคู่ตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ (Regression Equation) ที่มีทุน (Capital) และแรงงาน (Labeur) เป็นตัวแปรต้น และการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรตาม ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจมิได้เกิดจากการเพิ่มทุนและแรงงานเท่านั้น ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความ

สำคัญต่อการพัฒนาทาง เศรษฐกิจอีกด้วย ตัวแปรดังกล่าวนี้ เชื่อกันว่ามีคุณภาพของ
ทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์รวมอยู่ด้วย (ดู Dension: 1962, Glicliches &
Jorgenson: 1966, Schultz: 1959 & 1961) ซึ่งเรื่องนี้ Schultz
(1961) และ Dension (1962) ได้ทดลองเอาตัวแปรเกี่ยวกับคุณภาพของคน
งานมาหาความสัมพันธ์กับอัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ แล้วสรุปว่า ค่าใช้จ่าย
ที่ใช้ในการลงทุนทางการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทาง เศรษฐกิจ เป็นอันมาก
การศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ เช่น Hansen, Becker และ Hanoch
ในสหรัฐอเมริกา Mark Blaug ในอังกฤษ และ Carnoy ในลาตินอเมริกา ก็
แสดงให้เห็นว่าอัตราผลตอบแทน (Rate of Return) จากการลงทุนทางการ
ศึกษามีค่าสูงกว่าผลตอบแทนจากการลงทุนด้านอื่น ๆ ทำให้คนเริ่มมองเห็นว่า
การศึกษาไม่เพียงแต่จะช่วยถ่ายทอด ส่งเสริมวัฒนธรรมและอารยธรรมตามความ
เชื่อดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเพิ่มผลิตผลเพื่อพัฒนาประเทศอีกด้วย

นอกจากนี้ Charles S. Beneson (Charles S. Beneson, 1978
อ้างถึงใน เข้า สิทธิชัย, 2526 ก) ได้ให้ความเห็นว่า การที่มนุษย์มีความรู้ มี
ทักษะ และสามารถผลิตสิ่งต่าง ๆ ได้ เกิดจากการจัดการศึกษา สัดส่วนของความ
ก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจ ย่อมขึ้นอยู่กับการลงทุนทางการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าผู้ที่
ได้รับการศึกษาสูง มักจะมีรายได้สูงกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาดำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวความคิดของ Mark Blaug (Mark Blaug, 1973 อ้างถึงในสำนักงาน
คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2530) ที่ว่า ในการจ้างงานนั้นมักใช้ระดับการ
ศึกษาเป็นเครื่องมือกลั่นกรองคุณภาพคน ดังนั้นอัตราค่าจ้างในองค์กรของสังคม
ส่วนใหญ่ มักมีการกำหนดอัตราค่าจ้างแรงงานเปลี่ยนแปลงไปตามระดับการศึกษา
ยิ่งบุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ก็มักได้รับค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่า
และมีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน โดยการเลื่อนระดับเข้าสู่ระดับผู้บริหารของ
องค์กรนั้นมีมากกว่าบุคคลวัยเดียวกันที่ไม่ได้รับการศึกษาในระดับนี้ การศึกษาใน
ระดับอุดมศึกษาจึง เปรียบเสมือน "บัตรสมาชิก" ของการเลื่อนฐานะทางสังคม
ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้บุคคลทั่วไป มีความปรารถนาที่จะได้รับการศึกษาใน
ระดับที่สูงมากขึ้น

ส่วนนักการศึกษาและนักเศรษฐศาสตร์ของไทย บางคนมีความคิดเช่นเดียวกับแนวความคิดดังกล่าว ทั้งนี้ ภิญญู สาธ (2524) กล่าวไว้ว่า การลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ผลที่ได้รับจากการลงทุนทางการศึกษามีค่ามากกว่าผลการลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ ทุกชนิด เพราะเป็นการลงทุนที่ค่อย ๆ เพิ่มเติมลงไปทีละน้อย แต่ต้องกระทำติดต่อกันตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ผลที่ได้คือความมีคุณภาพของคน ประเทศใดก็ตามที่มีพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศนั้นจะกระทำการใด ๆ ก็ตามย่อมสำเร็จสมความปรารถนาทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้าม ประเทศใดมีพลเมืองที่ขาดคุณภาพประเทศนั้นจะกระทำการใดไม่ว่าจะลงทุนด้วยเงินจำนวนมากสักเพียงใดในการนั้น เมื่อคนปฏิบัติขาดคุณภาพผลงานก็ย่อมไม่มีคุณภาพไปด้วย อาจจะมีล้มเหลวขาดทุนได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ บุญชนะ อัครถาวร (2511) ที่ว่า "ประเทศไทยที่กำลังพัฒนานั้น มีหน้าที่ที่จะต้องมองการศึกษาเป็นเสมือนสิ่งที่ต้องลงทุน การศึกษาเป็นทั้งเครื่องบริโภคและ เครื่องมือที่จะช่วยให้สังคมมีบุคคลที่เฉลียวฉลาด การศึกษาจึงมีความสำคัญในการลงทุน เพื่อพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง"

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ทัศนะในการลงทุนทางการศึกษาไว้อีกหลายท่านด้วยกัน เช่น ธารง บัวศรี (2509) กล่าวว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่มุ่งสร้างความเจริญให้แก่บุคคล ทำให้บุคคลเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ ซึ่งผลตอบแทนจากการลงทุนการศึกษา (Returns to Education) ประกอบด้วย

1. กำลังคน (Manpower) หมายถึง การศึกษาช่วยสร้างกำลังคนในด้านต่าง ๆ ให้ได้ตามความต้องการของประเทศชาติ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2. ทักษะและความรู้ (Skills & Knowledge) หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ในทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

3. วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง การสร้างวัฒนธรรมที่มีคุณภาพสูงให้แก่สังคม เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมให้ดีขึ้น และลดสิ่งบั่นทอนความเจริญของสังคมให้น้อยลง

4. ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) หมายถึง การเพิ่มผลผลิตของประชาชาติโดยส่วนรวมหรือประสิทธิภาพของการผลิต

การลงทุนทางการศึกษามีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน แต่ผลที่ปรากฏนั้นต้องกินเวลานาน แม้จะยังไม่มีตัวเลขที่แน่นอนแสดงให้เห็น แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง ๆ มีความรู้และทักษะในการทำงานสูงย่อมสามารถผลิตผลได้มาก และหารายได้มาก (บุญมี เพรยอด, 2520-2521) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ที่เชื่อว่า มนุษย์ยิ่งได้รับการศึกษาสูงขึ้น และมีจำนวนมากขึ้นเท่าใด ก็จะมีส่งผลให้ศักยภาพทางการผลิตของสังคมเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น การลงทุนทางการศึกษาจึงเปรียบเสมือนการลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นส่วนสำคัญยิ่งในกระบวนการสะสมทุน นอกจากนี้การศึกษาก็ก่อให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ทฤษฎีนี้จึงได้เสนอให้มีการลงทุนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา (วิวัฒน์ชัย อัดถากร, 2528)

แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

ในการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้ในการศึกษานั้น เป็นการลงทุนเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไว้ดังนี้

รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษา กองวิชาการทบวงมหาวิทยาลัย (2517) ได้จำแนกประเภทค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเกี่ยวกับที่พักอาศัย ได้แก่
 - 1.1 ค่าที่พัก
 - 1.2 ค่าอาหาร ณ ที่พัก
 - 1.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับที่พัก เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าซักผ้า

2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวนอกที่พักอาศัย ได้แก่
 - 2.1 ค่าอาหารนอกบ้านพัก
 - 2.2 ค่ายานพาหนะประจำวัน
 - 2.3 ค่าบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ
 - 2.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าตัดผม
3. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า เครื่องใช้และค่ารักษาพยาบาล
ได้แก่
 - 3.1 ค่าเสื้อผ้าและเครื่องใช้อื่น ๆ
 - 3.2 ค่ารักษาพยาบาลในกรณีที่ไม่ได้ใช้บริการของสถานศึกษา
4. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่
 - 4.1 ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน ค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงต่าง ๆ
เช่น ค่าบำรุงสถานศึกษา ค่าห้องสมุด สโมสร ชมรม และอื่น ๆ
 - 4.2 ค่าเช่าใช้ในการทำของเสียหาย
 - 4.3 ค่าตำราที่ใช้ในการศึกษา รวมตลอดถึงอุปกรณ์การศึกษา
ทุกชนิด
 - 4.4 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาภาคปฏิบัติ หรือกิจกรรมพิเศษ
 - 4.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เกี่ยวกับการศึกษา

นอกจากนี้แล้ว อภิชาติ พันธเสน (2518) ได้อธิบายถึงต้นทุนในการลงทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่า ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด
2. ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาจะต้องใช้จ่ายขณะที่เป็นนักศึกษา
3. รายได้ที่ควรจะได้จากการทำงาน หากมิได้ศึกษาในมหาวิทยาลัย
(Income Foregone)
4. ดอกเบี้ยจากรายได้ที่ควรจะได้จากการทำงาน หากมิได้ศึกษาใน
มหาวิทยาลัย (Income Foregone)
5. ดอกเบี้ยจากเงินค่าใช้จ่ายในการศึกษา ทั้งของมหาวิทยาลัยและ
นักศึกษา

ส่วนชัยวัฒน์ คนจริง (2521) ได้แบ่งค่าใช้จ่ายในการศึกษาออกเป็น

2 ประเภทคือ

1. ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ซึ่งผู้รับการศึกษาจะต้องจ่ายเอง เช่น ค่ากินอยู่ ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์ เป็นต้น
2. ค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารสถานที่ ค่าดำเนินการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าครุภัณฑ์ โดยทั่วไปแล้วค่าใช้จ่ายประเภทนี้รัฐหรือเอกชนผู้ประกอบการลงทุนโดยตรง

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้แบ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไว้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ค่าใช้จ่ายสถาบัน ประกอบด้วย
 - 1.1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในหมวดเงินเดือนค่าตอบแทน ค่าจ้าง ค่าวัสดุ ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค และเงินอุดหนุนทำงานช่วงที่เป็นเงินงบประมาณแผ่นดิน เงินนอกงบประมาณแผ่นดิน และเงินต่างประเทศ ค่าใช้จ่ายดำเนินการในหมวดต่าง ๆ เหล่านี้ จะถูกจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการบริหารทั่วไป ค่าใช้จ่ายเพื่อการเรียนการสอนหรือการผลิตบัณฑิต ค่าใช้จ่ายเพื่อให้บริการชุมชนและค่าใช้จ่ายเพื่อทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม
 - 1.2 ค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สิน ได้แก่ ค่าเสียโอกาสในการใช้อาคารสถานที่ และครุภัณฑ์เพื่อการศึกษาแทนที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมหรือบริการอื่น ๆ
2. ค่าใช้จ่ายนักศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงต่าง ๆ หนังสือ ตำรา และอุปกรณ์ประกอบการเรียนทุกชนิด
 - 2.2 ค่าเสียโอกาสหรือรายได้ที่นักศึกษาควรได้รับจากการทำงานแทนการเรียน

2.3 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่จำเป็นอื่น ๆ ในระหว่างการศึกษา ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่าเดินทาง ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่ารักษาพยาบาล ค่าพักผ่อนหย่อนใจ ค่าสมาชิก และค่ากิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับในต่างประเทศนั้นได้มีการให้ความหมายของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไว้ดังนี้

UNESCO (UNESCO, 1969) ให้ความหมายของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาว่า เป็นค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวม ซึ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาหมายถึงค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินและไม่เป็นเงิน ประกอบด้วย

1. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของรัฐ (Expenditure on Public Education)
2. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของเอกชน (Expenditure on Private Education)
3. ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)

ค่าใช้จ่ายทางการศึกษานี้ A.R.Kamat (A.R.Kamat, 1968 อ้างถึงใน เพ็ญทิพย์ เกียรติกาจาย, 2525) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่ลงทุนไปเพื่อการศึกษาอันประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 2 ประเภทคือ

1. ค่าใช้จ่ายที่สถาบันการศึกษาจ่าย (Institutional Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่สถาบันการศึกษาจ่ายไปในการให้การศึกษา จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ค่าใช้จ่ายดำเนินการ (Operating Cost) และค่าใช้จ่ายด้านลงทุน (Capital Cost)

2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่นักเรียนจ่าย (Student Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่นักเรียนจ่ายไปเพื่อศึกษา ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่ากิจกรรมต่าง ๆ และค่าเสียโอกาสในการทำงาน

ส่วน Richard Perlman (Richard Perlman, 1973) ได้แบ่งประเภทของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาไว้ 2 ประเภทคือ

1. ค่าใช้จ่ายโดยตรง (Direct cost) มี 2 ประเภท คือ

1.1 ค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านส่วนตัว (Private Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จ่ายเองโดยตรง เช่น ค่าตำราเรียน ค่าธรรมเนียม ค่าพักผ่อนหย่อนใจ และค่าเดินทาง เป็นต้น

1.2 ค่าใช้จ่ายโดยตรงด้านสังคม (Social Direct Cost) เป็นค่าใช้จ่ายนอกเหนือไปจากค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ผู้เรียนต้องจ่ายเอง เช่น ค่าวัสดุครุภัณฑ์ เงินเดือนครู ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

2. ค่าใช้จ่ายโดยอ้อม (Indirect Cost) เป็นค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ของผู้เรียนที่ใช้เวลาในการมาเรียนแทนที่จะไปทำงาน ทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับรายได้ บางทีเรียกค่าใช้จ่ายนี้ว่ารายได้ที่เสียไป (Earning Foregone)

นอกจากนี้ Asa S. Knowles (Asa S. Knowles, 1970 อ้างถึงใน เข้า สิทธิชัย, 2526 ข) ได้อธิบายไว้ว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตานมหาวิทยาลัยที่จะต้องเสียให้แก่มหาวิทยาลัย คือ ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าลงทะเบียนวิชาเรียน ค่ารักษาพยาบาล ค่าห้องทดลองและปฏิบัติการ ค่าห้องสมุด และค่าประกันของเสียหาย เป็นต้น

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายที่รัฐหรือเอกชนผู้ประกอบการเป็นผู้จ่าย ได้แก่ ค่าเงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

2. ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาเป็นผู้จ่าย ได้แก่

2.1 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าลงทะเบียน ค่าเสริมสร้างประสบการณ์ทางการศึกษา เป็นต้น

2.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่ากิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ค่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้น

3. ค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่มีได้สูญเสียในรูปของตัวเงิน ซึ่งได้แก่รายได้ที่ควรจะได้จากการทำงานหากมิได้มาศึกษาในสถาบัน (Income Foregone) ดอกเบี้ยที่เกิดจากรายได้ที่ควรจะได้จากการทำงานหากมิได้มาศึกษาในสถาบัน (Income Foregone) และดอกเบี้ยจากเงินค่าใช้จ่ายในการมาศึกษาทั้งของสถาบันและนักศึกษา

โครงการการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ

การจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการหรือเรียกกันโดยย่อว่า กศ.บป. เป็นโครงการที่กรมการฝึกหัดครูจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ของวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2527 ซึ่งระบุให้ทำหน้าที่ให้การศึกษาวិชาการในสาขาต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไป ไม่เฉพาะแต่ผู้ประกอบอาชีพครูเท่านั้น และนอกจากจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูแล้ว การจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการยังเป็นการจัดแทนการให้การศึกษาและฝึกอบรม ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ หรือโครงการ อคป. เดิมอีกด้วย

โครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการมีวัตถุประสงค์ของการจัดอยู่ 5 ประการด้วยกัน (กรมการฝึกหัดครู, 2529) คือ

1. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำการให้สนองความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้บุคลากร และมีส่วนในการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะแก่บุคลากรประจำการให้สูงขึ้น
3. เพื่อเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่บุคลากรประจำการในท้องถิ่น อย่างเสมอภาค
4. เพื่อนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพในการเรียนการสอน

5. เพื่อเป็นการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการเพิ่มพูนสมรรถภาพ และวิทยฐานะของบุคลากรประจำการให้มากที่สุด

ขั้นตอนและการดำเนินงานตามโครงการ กศ.บป.มี ดังนี้

1. การรับนักศึกษา ขั้นตอนในการรับนักศึกษา มีภารกิจที่จะต้องทำหลายประการ คือ

1.1 ประชุมตกลงกันในระดับวิทยาลัยและสหวิทยาลัย เพื่อกำหนดโปรแกรมวิชาและรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเก็บข้อมูล และเป็นการทำเพื่อให้อยู่ในกรอบของแผนงาน ของกรมและของกระทรวง

1.2 ขออนุมัติการเปิดดำเนินการตามแบบฟอร์มที่คณะกรรมการบริหารโครงการ กศ.บป.กำหนด

1.3 ประกาศรับสมัครในนามของสหวิทยาลัย

2. การทดสอบความรู้พื้นฐาน

สหวิทยาลัยจะเป็นแกนกลางในการดำเนินการ ในการจัดทำข้อสอบตามขอบข่ายที่คณะกรรมการบริหารโครงการเป็นผู้กำหนด การตรวจข้อสอบเป็นหน้าที่ของคณะอาจารย์คู้คิด (Mentor) ข้อสอบนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับอาจารย์คู้คิดที่จะชี้แนะแนวทางในการเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ มีใช้เป็นการสอบเพื่อคัดเลือกนักศึกษาเท่านั้น

3. การแนะนำเลือกโปรแกรมและรายวิชา

ในขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของอาจารย์คู้คิด (Mentor) อาจารย์คู้คิดที่ได้รับการแต่งตั้งจากวิทยาลัย จะพบปะกับนักศึกษาที่วิทยาลัยมอบหมายให้ประมาณ 30-40 คน เพื่อวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาตลอดโปรแกรม และจัดรายวิชาแต่ละภาคเรียนให้ด้วย ทั้งนี้โดยคุณผลการสอบวิชาพื้นฐานประกอบในกรณีที่จะเลือกวิชาเอก อาจารย์คู้คิดจะต้องประสานงานกับภาควิชาที่เปิดสอนวิชาเอก แต่ละเอกว่าจะมีการสอบภาคปฏิบัติหรือการสอบความถนัดในสายวิชาเอกนั้น ๆ หรือไม่

งานกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานเจ้าสังกัด ต้องการให้เรียน
งานสายวิชาเอกหนึ่ง แต่ผู้เรียนมีความสามารถและพื้นความรู้ไม่เพียงพอก็ต้องเข้า
วิทยาลัยและหน่วยงานทำความเข้าใจ

4. การลงทะเบียนและชำระเงินของนักศึกษา

นักศึกษา กศ.บป.หลักสูตรปริญญาตรี (หลังอนุปริญญา) จะต้อง
ลงทะเบียนเรียนตลอดหลักสูตรประมาณ 65-80 หน่วยกิต สำหรับผู้จบสายตรง
โดยใช้เวลาเรียนประมาณ 7 ภาคเรียน นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
จำนวน 9 โปรแกรมวิชาจะลงทะเบียนเรียนตลอดหลักสูตรตั้งแต่ 68-80 หน่วยกิต
ดังนั้น นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์จะลงทะเบียนตลอดหลักสูตร โดยเฉลี่ยประมาณ
73 หน่วยกิต เสียค่าหน่วยกิต ๆ ละ 65 บาท นักศึกษาจึงต้องเสียค่าหน่วยกิต
ตลอดหลักสูตร โดยเฉลี่ยประมาณ 4,745 บาท

นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ 6 โปรแกรมวิชาจะต้องลง
ทะเบียนเรียนตลอดหลักสูตรตั้งแต่ 65-79 หน่วยกิต ดังนั้นนักศึกษาสาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ จะลงทะเบียนตลอดหลักสูตรโดยเฉลี่ยประมาณ 73 หน่วยกิต เช่นกัน
นักศึกษาจึงต้องเสียค่าหน่วยกิตตลอดหลักสูตรโดยเฉลี่ยประมาณ 4,745 บาท

นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษามีจำนวน 21 โปรแกรมวิชา ต้องลง
ทะเบียนเรียนตลอดหลักสูตร ตั้งแต่ 68-79 หน่วยกิต ดังนั้นนักศึกษาสาขาวิชา
การศึกษาก็จะลงทะเบียนตลอดหลักสูตรโดยเฉลี่ยประมาณ 72 หน่วยกิต นักศึกษา
จึงต้องเสียค่าหน่วยกิตตลอดหลักสูตรโดยเฉลี่ยประมาณ 4,680 บาท ดังราย
ละเอียดปรากฏในตารางที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนหน่วยกิตและค่านายกิตที่ต้องจ่ายโดยเฉลี่ย ตลอดหลักสูตรของนักศึกษา กศ.บข.จากนคความสาขาวิชา และโปรแกรมวิชา

สาขาวิชา	โปรแกรมวิชา	จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	จำนวนหน่วยกิตเฉลี่ย ตลอดหลักสูตร	หน่วยกิตละ (บาท)	ค่านายกิตโดยเฉลี่ย ตลอดหลักสูตร
วิทยาศาสตร์	1. สิ่งเสริมและสื่อการการเกษตร	74			
	2. ก่อสร้าง	79			
	3. คอมพิวเตอร์	74			
	4. พืชศาสตร์	74			
	5. วิทยาการคอมพิวเตอร์	80			
	6. สุขศึกษา	72			
	7. การอาหาร	68			
	8. ฟ้าและเครื่องแต่งกาย	68			
	9. ศิลปะประดิษฐ์	68			
	รวม		657	73	65
ศิลปศาสตร์	1. การจัดการทั่วไป	76			
	2. พัฒนาชุมชน	65			
	3. นิเทศศาสตร์	78			
	4. ศิลปกรรม (ออกแบบบัณฑิตศิลป์)	72			
	5. อดสาหกรรมท่องเที่ยว	79			
	6. เศรษฐศาสตร์สหกรณ์	73			
รวม		443	73	65	4,745
การศึกษาศาสตร์	1. สังคมศึกษา	72			
	2. สุขศึกษา	74			
	3. อดสาหกรรมศิลป์	72			
	4. ประวัติศาสตร์	72			
	5. ศิลปศึกษา	74			
	6. บรรณารักษศาสตร์	70			

สาขาวิชา	โปรแกรมวิชา	จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร	จำนวนหน่วยกิตเฉลี่ย ตลอดหลักสูตร	หน่วยกิตละ (บาท)	ค่าหน่วยกิตโดยเฉลี่ย ตลอดหลักสูตร
การศึกษา (ต่อ)					
	7. พลศึกษา		73		
	8. ภาษาไทย		74		
	9. ภาษาอังกฤษ		68		
	10. วิทยาศาสตร์ทั่วไป		72		
	11. คณิตศึกษา		68		
	12. เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา		73		
	13. นาฏศิลป์		70		
	14. จิตวิทยาและแนะแนว		73		
	15. การศึกษาปฐมวัย		72		
	16. คณิตศาสตร์		74		
	17. คณิตศาสตร์		74		
	18. คอมพิวเตอร์ศึกษา		73		
	19. เกษตรกรรม		79		
	20. บริหารการศึกษา		75		
	21. การประถมศึกษา		78		
	รวม		1,530	72	65
					4,680

- แหล่งที่มา :
- หนังสือคู่มือนักศึกษา กศ.บป. 6 วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2532
 - แผนการเรียนตลอดหลักสูตรของนักศึกษา กศ.บป. ทุกโปรแกรมวิชา
 - หลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และสาขาวิชาการศึกษา

นอกจากค่าธรรมเนียมที่นักศึกษา กศ.บป.ทุกคนต้องจ่ายในการลงทะเบียน
ตลอดหลักสูตร ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 1 แล้ว นักศึกษาเกือบทุกโปรแกรมวิชา
ยกเว้นโปรแกรมพัฒนาชุมชน ยังต้องจ่ายค่าลงทะเบียนรายวิชาเพิ่มหรือค่าวัสดุฝึกอีก
ด้วย โดยเสียหน่วยกิตละ 40 บาท รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จำนวนหน่วยกิตและค่าลงทะเบียนรายวิชาเพิ่ม (ค่าวัสดุฝึก) ที่ต้องจ่ายโดยเฉลี่ยตลอดหลักสูตรของนักศึกษา กศ.บป. จำนวนตามสาขาวิชา และโปรแกรมวิชา

สาขาวิชา	โปรแกรมวิชา	จำนวนหน่วยกิต ที่ต้องลงทะเบียน รายวิชาเพิ่ม ตลอดหลักสูตร	จำนวนหน่วยกิตเฉลี่ย ที่ต้องลงทะเบียนราย วิชาเพิ่มตลอดหลักสูตร	หน่วยกิตละ (บาท)	ค่าลงทะเบียนรายวิชา เพิ่มโดยเฉลี่ยตลอด- หลักสูตร
วิทยาศาสตร์	1. สิ่งเสริมและสื่อการการเกษตร	14			
	2. ก่อสร้าง	28			
	3. คอมพิวเตอร์	32			
	4. ฟิสิกส์	48			
	5. วิทยาการคอมพิวเตอร์	53			
	6. สุขศึกษา	4			
	7. การอาหาร	36			
	8. ผ้าและเครื่องแต่งกาย	36			
	9. ศิลปประดิษฐ์	36			
	รวม	287	31	40	1,240
ศิลปศาสตร์	1. การจัดการทั่วไป	4			
	2. พัฒนาชุมชน	-			
	3. นิเทศศาสตร์	28			
	4. ศิลปกรรม (ออกแบบนิเทศศิลป์)	38			
	5. ทัศนกรรมท่องเที่ยว	19			
	6. เศรษฐศาสตร์สหกรณ์	14			
	รวม	103	17	40	680
การศึกษาศาสตร์	1. สังคมศึกษา	10			
	2. สุขศึกษา	18			
	3. ทัศนกรรมศิลป์	70			
	4. ประวัติศาสตร์	6			

สาขาวิชา	โปรแกรมวิชา	จำนวนหน่วยกิต ที่ต้องลงทะเบียน รายวิชาเพิ่ม ตลอดหลักสูตร	จำนวนหน่วยกิตเฉลี่ย ที่ต้องลงทะเบียนราย วิชาเพิ่มตลอดหลักสูตร	หน่วยกิตละ (บาท)	ค่าลงทะเบียนรายวิชา เพิ่มโดยเฉลี่ยตลอด- หลักสูตร
----------	-------------	---	---	---------------------	--

การศึกษา (ต่อ)

5. ศิลปศึกษา	52
6. บรรณารักษศาสตร์	49
7. พลศึกษา	53
8. ภาษาไทย	8
9. ภาษาอังกฤษ	22
10. วิทยาศาสตร์ทั่วไป	34
11. ดนตรีศึกษา	26
12. เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	46
13. นาฏศิลป์	52
14. จิตวิทยาและแนะแนว	8
15. การศึกษาปฐมวัย	15
16. คณิตศาสตร์	4
17. คหกรรมศาสตร์	56
18. คอมพิวเตอร์ศึกษา	49
19. เกษตรกรรม	25
20. บริหารการศึกษา	9
21. การประถมศึกษา	29

รวม

641

30

40

1,200

- แหล่งที่มา : 1. หนังสือคู่มือนักศึกษา กศ.บช. 6 วิทยาลัยครูในสพวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2532
2. แผนการเรียนตลอดหลักสูตรของนักศึกษา กศ.บช. ทุกโปรแกรมวิชา

นอกจากค่าลงทะเบียนและค่าลงทะเบียนรายวิชาเพิ่มที่นักศึกษาต้อง
 เสียตั้งรายละเอียดในตารางที่ 1 และ 2 แล้ว ในการเข้ามาศึกษาของนักศึกษา
 กศ.บป. ยังต้องเสียค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้แก่ สถาบันอื่น โดย
 เฉลี่ยอาจสรุปได้ว่านักศึกษาต้องเสียค่าคู่มือนักศึกษา 100 บาท ค่าสมัครสอบ
 100 บาท ค่าลงทะเบียนนักศึกษา 200 บาท ค่าบำรุงห้องสมุด 100 บาท ค่าลง
 ทะเบียนแรกเข้า 100 บาท ค่าบัตรนักศึกษา 10 บาท ค่าประกันของเสียหาย
 100 บาท และค่าขึ้นทะเบียนบัณฑิต 200 บาท

โดยเฉลี่ยตลอดหลักสูตรนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์
 และสาขาวิชาการศึกษาคงต้องเสียค่าหน่วยกิต ค่าลงทะเบียนรายวิชาเพิ่ม ค่า
 บำรุงและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมกันประมาณ 8,695 บาท 8,135 บาท
 และ 8,581 บาท ตามลำดับ

ถ้าคิดโดยเฉลี่ยต่อภาคการศึกษานักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
 ศิลปศาสตร์ และสาขาวิชาการศึกษาคงต้องเสียค่าหน่วยกิต ค่าลงทะเบียนราย-
 วิชาเพิ่ม ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมกันประมาณ 1,240 บาท
 1,160 บาท และ 1,225 บาท ตามลำดับ (การศึกษาดลอดหลักสูตร ใช้เวลา
 ประมาณ 7 ภาคการศึกษา)

ถ้าคิดโดยเฉลี่ยต่อปีนักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และ
 สาขาวิชาการศึกษาคงต้องเสียค่าหน่วยกิต ค่าลงทะเบียนรายวิชาเพิ่ม ค่าบำรุง
 และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมกันประมาณ 3,719 บาท 3,479 บาท และ
 3,674 บาท ตามลำดับ (1 ปีการศึกษามี 3 ภาคเรียน)

ตั้งรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อัตราค่าหน่วยกิต ค่าลงทะเบียนรายวิชาเพิ่ม ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่วิทยาลัยครูเรียมเก็บจากนักศึกษา กศ.บช. จำนวนตาม สาขาวิชา

รายการ	อัตราค่าเก็บ (บาท)	เกณฑ์ในการเก็บ	ค่าลงทะเบียนโดย-			ค่าลงทะเบียน					
			เฉลี่ยตลอดหลักสูตร กศ.บ. ศศ.บ. ค.บ.	โดยเฉลี่ยต่อภาค กศ.บ. ศศ.บ. ค.บ.	โดยเฉลี่ยต่อปี กศ.บ. ศศ.บ. ค.บ.	โดยเฉลี่ยต่อภาค กศ.บ. ศศ.บ. ค.บ.	โดยเฉลี่ยต่อปี กศ.บ. ศศ.บ. ค.บ.				
1. ค่าหน่วยกิต	65	ลงทะเบียนได้ไม่เกิน 12 หน่วยกิตต่อภาคเรียน ถ้าจำเป็นต้องลงทะเบียน ต้องไม่เกิน 15 หน่วยกิต ต่อภาคเรียน	4,745	4,745	4,680	677.85	677.85	668.57	2,033	2,033	2,005
2. ค่าลงทะเบียนราย วิชาเพิ่ม	40	รายวิชาที่มีภาคปฏิบัติหรือ ต้องใช้เวลาฝึก	1,240	680	1,200	177.14	97.14	171.42	531	291	514
3. ค่าคู่มือนักศึกษา	100	เรียกเก็บเป็นรายครั้ง	<----	100	<----	<----	14	<----	<----	42	<----
4. ค่าสมัครสอบ	100		<----	100	<----	<----	14	<----	<----	42	<----
5. ค่าลงทะเบียนนักศึกษา	200	ต่อภาคเรียน	<----	1,400	<----	<----	200	<----	<----	600	<----
6. ค่าบำรุงห้องสมุด	100		<----	700	<----	<----	100	<----	<----	300	<----
7. ค่าลงทะเบียนแรกเข้า	100	ตลอดหลักสูตร	<----	100	<----	<----	15	<----	<----	45	<----
8. ค่าบัตรนักศึกษา	10		<----	10	<----	<----		<----	<----		<----
9. ค่าประกันของเสียหาย	100		<----	100	<----	<----	14	<----	<----	42	<----
10. ค่าขึ้นทะเบียนบัณฑิต	200	จบการศึกษา	<----	200	<----	<----	28	<----	<----	84	<----
รวม	-	-	8,695	8,135	8,581	1,240	1,160	1,225	3,719	3,479	3,674

แหล่งที่มา 1. หนังสือคู่มือนักศึกษา กศ.บช. 6 วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2532

2. สอบถามเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและฝ่ายทะเบียน 6 วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

เมื่ออาจารย์ผู้คิดและนักศึกษาตกลงกันได้ว่า จะเรียนวิชาต่าง ๆ ตลอดโปรแกรมอย่างไร และมีอะไรบ้างที่จะต้องเรียน อาจารย์ผู้คิดก็จะให้นักศึกษาลงทะเบียนโปรแกรม ซึ่งทะเบียนโปรแกรมนี้อีกคือ โครงการระยะยาวของแต่ละคนนั่นเอง งานแห่งของการปฏิบัติฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยหาโครงการระยะยาวประมาณ 7 ภาคเรียน ตลอดหลักสูตรเป็นตัวอย่างของแต่ละวิชาเอาไว้ เพื่อให้อาจารย์ผู้คิดและนักศึกษาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แทนที่จะให้อาจารย์ผู้คิด และนักศึกษามาเริ่มร่างกันเอง จะเสียเวลามาก และตัวนักศึกษาเองนั้นมีความเข้าใจหลักสูตรไม่ลึกซึ้ง นอกจากคำอธิบายของอาจารย์ผู้คิด เมื่อลงทะเบียนโปรแกรมแล้ว อาจารย์ผู้คิดก็จะให้นักศึกษาลงทะเบียนวิชาเรียนได้โดยเฉลี่ยไม่เกิน 12 หน่วยกิตต่อภาคเรียน

เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ อาจารย์ผู้คิดจะต้องส่งทะเบียนเรียนให้กับฝ่ายวิชาการหรือหน่วยงานทะเบียนของวิทยาลัย เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานการทำทะเบียนรวม เพื่อขออนุมัติปริญญาบัตรต่อสภาการฝึกหัดครูต่อไป และเพื่อความสะดวกในการทำตารางสอน อาจารย์ผู้คิดจะต้องกรอกแบบฟอร์มส่งฝ่ายวิชาการว่า มีผู้เรียนวิชาใดบ้างอย่างไรละก็คน โดยกรอกลงในแบบฟอร์มเมื่อนักศึกษานำหลักฐานการชำระเงินมาให้ดู เพื่อป้องกันมีปัญหามาในการจัดชั้นเรียนผู้ที่ผ่อนผันการชำระเงินเมื่อชำระเงินแล้วก็ให้อาจารย์ผู้คิดกรอกแบบฟอร์ม ส่งตามไปภายหลัง

5. การจัดตารางเรียน

การจัดตารางเรียน จะจัดทำหลังจากที่ได้รับข้อมูลจากอาจารย์ผู้คิดแล้ว ในขั้นตอนนี้จะมีการบรรยายวิชาบ้าง ในกรณีที่นักศึกษาเลือกเรียนวิชาพื้นฐานและวิชาเลือกบางวิชาเกินจำนวนที่วิทยาลัยจัดสอนได้ ฝ่ายวิชาการจะแจ้งข้อมูลนี้ เพื่อให้อาจารย์ผู้คิดพบนักศึกษาให้เลือกวิชาอื่นแทนไปก่อน และนักศึกษาต้องแก้ไขวิชาเรียนในแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ จากนั้นฝ่ายวิชาการก็จะออกตารางสอน ตารางสอบ ที่ถาวรต่อไป สำหรับเวลาเรียนนั้นใน 1 สัปดาห์จะใช้เวลาเรียนประมาณ 5-6 วัน วันธรรมดาเรียนเวลาประมาณ 17.00-20.30 น. วันเสาร์-อาทิตย์ เรียนเวลาประมาณ 8.00-17.00น.

6. การประเมินผลการศึกษา เป็นไปตามระเบียบวัดผลของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ.2528 พ.ศ.2530 (ฉบับที่ 2) และ พ.ศ.2531 (ฉบับที่ 2) คือ ได้มีการประเมินผลทุกรายวิชาที่มีการเข้าชั้นเรียนในภาคเรียนหนึ่ง ๆ การวัดผลทาลอดภาคเรียน โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การสอบย่อย การรายงาน การทำงานกลุ่ม การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค และคะแนนเก็บระหว่างภาค ประมาณร้อยละ 50-80 เว้นแต่รายวิชาที่ไม่มีการเข้าเรียนให้ประเมินผลในลักษณะอื่นประกอบกับการสอบปลายภาค (ดูข้อบังคับสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยการประเมินผล ภาคผนวก ข) ส่วนการส่งเกรด และการทำระเบียบสนับสนั้นผู้สอนส่งเกรดมายังแผนกทะเบียนของวิทยาลัย และทางแผนกทะเบียนจะส่งสำเนาให้อาจารย์คู้คิด 1 ชุด เพื่อตัดเกรด และลงในระเบียบสนสมพร้อมกับนำผลไปตรวจสอบกับแผนกทะเบียน เมื่อตรวจสอบตรงกันแล้ว อาจารย์คู้คิดก็จะแจ้งให้นักศึกษาทราบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษา มีทั้งผลงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ สำหรับผลงานวิจัยภายในประเทศนั้นส่วนใหญ่เป็นผลงานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษานมหาวิทยาลัย วิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยครู และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นการศึกษาระดับปริญญาโท ระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตร จะเห็นได้ว่าการศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครู มีผู้สนใจศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษานสายวิชาชีพครูไว้เป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อมีโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 ซึ่งมีนักศึกษานสายวิชาการอื่นรวมอยู่ด้วย ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษานโครงการนี้เลย

งานวิจัยในประเทศ

เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการวางแผนการศึกษาและการใช้จ่ายเงินของผู้ที่จะรับบริการการศึกษา จึงมีผู้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องนี้ไว้หลายประเภท ผู้วิจัยได้จัดผลการวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ออกเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษานมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษานวิทยาลัยครู ค่าใช้จ่ายของนักศึกษานสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และค่าใช้จ่ายของนักศึกษานวิทยาลัยเอกชน

สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษานมหาวิทยาลัยมีผู้สนใจศึกษาไว้ดังนี้

ในปีการศึกษา 2505 สุภาพร พรนภา ได้วิเคราะห์รายจ่ายส่วนตัวของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแบ่งประเภทของรายจ่ายดังนี้คือ ค่าธรรมเนียมของมหาวิทยาลัย ค่าอุปกรณ์การฝึกสอน ค่าเครื่องเขียนและหนังสือ ค่ากิจกรรมต่าง ๆ ค่าอาหารกลางวัน ค่าพาหนะ ค่าเครื่องแต่งกาย และอื่น ๆ โดยหาค่าเฉลี่ยรายจ่ายรวมทุกประเภท ของนิสิตจาแนกตามลักษณะที่พักอาศัย พบว่า นิสิตที่พักอาศัยเองมีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด คือ ประมาณปีละ 8,000 บาท ส่วนผู้ที่พักตามหอพักทั่วไปใช้จ่ายประมาณปีละ 11,000 บาท ผู้ที่พักนหอพักของมหาวิทยาลัย ใช้จ่ายประมาณปีละ 10,000 บาท ส่วนรายจ่ายเฉลี่ยแยกตามระดับชั้นเพิ่มจาแนกตามหลักสูตร พบว่า นิสิตปีที่ 1 และ 2 หลักสูตร 4 ปี ใช้จ่ายประมาณ 6,700 บาท นิสิตอนุปริญญา ใช้จ่ายประมาณปีละ 8,300 บาท นิสิตปีที่ 3 และ 4 หลักสูตร 4 ปี และ นิสิตปีที่ 1 และ 2 หลักสูตร 2 ปี ใช้จ่ายประมาณ 10,000 บาท

ต่อมา บรรจง ทองกุ่ม (2508) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508 เช่นเดียวกัน ด้วยการจาแนกตามลักษณะที่พักอาศัย พบว่านหลักสูตร 4 ปีการศึกษา ผู้เสียค่าที่พักใช้ประมาณ 40,000 บาท ส่วนผู้ที่ไม่เสียค่าที่พักใช้ประมาณ 24,000 บาท

สำหรับหน่วยงานงานวิจัยการศึกษา สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ (2512) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในปี 2511-2512 โดยทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักศึกษาจำนวน 5,673 คน จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ 10 แห่ง พิจารณาข้อมูลที่เก็บเป็นข้อมูลค่าใช้จ่ายส่วนตัวในแต่ละเดือนรวมทั้งเงินบำรุงการศึกษา และคิดเวลาดำเนินการที่เปิดเรียนในแต่ละปี การศึกษา ประมาณ 9 เดือน และเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการศึกษาจนจบมหาวิทยาลัย ใช้เวลาประมาณ 4 ปี การศึกษา พบว่า

1. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาที่ไม่รวมค่าบำรุงการศึกษาใช้ปีละ 4,464 บาท หรือ 4 ปี เป็นเงิน 17,856 บาท

2. เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนักศึกษาแต่ละสถาบัน พบว่า

นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใช้เงินประมาณ	572 บาทต่อเดือน
นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นใช้เงินประมาณ	527 บาทต่อเดือน
นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใช้เงินประมาณ	520 บาทต่อเดือน
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้เงินประมาณ	508 บาทต่อเดือน
นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลใช้เงินประมาณ	502 บาทต่อเดือน
นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้เงินประมาณ	501 บาทต่อเดือน
นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใช้เงินประมาณ	449 บาทต่อเดือน
นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรใช้เงินประมาณ	442 บาทต่อเดือน
และนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาการศึกษาใช้เงินประมาณ	363 บาทต่อเดือน

3. นักศึกษาชายใช้จ่ายมากกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาปีแรกใช้จ่ายมากกว่านักศึกษาศึกษาปีสุดท้าย

ในปีพ.ศ. 2517 ชนิกา ศิลปอนันต์ และ จุฑา ฉัตรคุปต์ ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2513 จำนวน 10,603 คน ใช้แบบระเบียบประวัตินิสิตเป็นเครื่องมือสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวและข้อเท็จจริงทางการเงินของนิสิต และคิดระยะของค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อปีเป็นเวลา 9 เดือน พบว่า นิสิตคนหนึ่งใช้จ่ายเงินส่วนตัวเพื่อการศึกษา รวมเบ็ดเสร็จเฉลี่ยประมาณคนละ 11,990 บาทต่อปี นิสิตที่เสียค่าใช้จ่าย

ส่วนตัวโดยไม่รวมค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่ากิจกรรมค่าใช้จ่ายประมาณ 10,890 บาทต่อปี สำหรับนิสิตที่ไม่ต้องเสียค่าที่พัก นิสิตชายเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณ 6,822 บาท นิสิตหญิง 6,427 บาท นิสิตที่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นิสิตคณะ เศรษฐศาสตร์ (13,225 บาท) สถาปัตยกรรม (13,062 บาท) และทันตแพทยศาสตร์ (12,678 บาท) ส่วน นิสิตคณะสัตวศาสตร์ใช้จ่ายน้อยที่สุด (10,938 บาท)

นอกจากนี้กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย (2520) ได้วิจัยถึงเรื่อง ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2517 ในสถาบัน อุดมศึกษา 11 แห่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 23,339 คน เป็นวิทยาลัยเอกชน 8 แห่ง จำนวน 1,443 คน และคิดระยะเวลาค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อปีเป็นเวลา 9 เดือน ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่วนกลางต่อปี สูงสุด ได้แก่ นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตนนทบุรีลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 14,024 บาท และ 14,003 บาท ต่ำสุด คือ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 10,320 บาท เฉลี่ยแล้วนักศึกษานักศึกษานักศึกษานักศึกษานักศึกษาส่วนกลางเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อคนปีละประมาณ 11,445 บาท
2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาต่อปีในสถาบันอุดมศึกษาส่วนภูมิภาค โดยเฉลี่ยประมาณ 11,676 บาท สูงสุดได้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ-วิทยาเขตมหาสารคาม ประมาณ 15,039 บาท ต่ำสุดคือนักศึกษามหาวิทยาลัยเดียวกัน วิทยาเขตบางแสน ประมาณ 10,025 บาท
3. เมื่อพิจารณาแยกเพศชายและเพศหญิง โดยเฉลี่ยนิสิตนักศึกษาชาย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาครวมทั้งวิทยาลัยเอกชนจะใช้จ่ายมากกว่านิสิตนักศึกษาหญิง
4. นิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในส่วนกลางต้องเสีย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักอาศัยโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 1,485 บาท สูงสุดได้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน 2,052 บาท ต่ำสุดนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 873 บาท

5. นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในส่วนภูมิภาคต้องเสียค่าใช้จ่ายที่พักอาศัยโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 1,080 บาท สูงสุดได้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัย-ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม 1,314 บาท ต่ำสุดเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเดียวกัน วิทยาเขตบางแสน 576 บาท

6. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้งหมดของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนส่วนกลางเฉลี่ย 16,834 บาท สูงสุดได้แก่นักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญ บริหารธุรกิจ 20,769 บาท ต่ำสุดได้แก่นักศึกษาวิทยาลัยการค้า 14,140 บาท

7. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้งหมดของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนส่วนภูมิภาค คือ วิทยาลัยพายัพ เฉลี่ยประมาณ 18,429 บาท และค่าที่พักประมาณ 1,026 บาท ต่อปี

8. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่พักของนักศึกษาวิทยาลัยเอกชนส่วนกลางเฉลี่ยปีละ 2,205 บาท สูงสุดได้แก่นักศึกษาวิทยาลัยกรุงเทพ 2,529 บาท ต่ำสุดคือนักศึกษาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ 1,800 บาท

ต่อมา สลิตา ฤกษ์สำราญ และคณะ (2520) ได้สำรวจค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2520 ทุกคณะใน 1 ปี การศึกษา คือ 2 ภาคเรียนปกติ และภาคเรียนฤดูร้อน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาต่าง ๆ ทั้ง 7 คณะ รวมทั้งสิ้น 2,507 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงใช้จ่ายเงินเพื่อการศึกษารวมค่าใช้จ่ายทุกประเภท โดยเฉลี่ยคนละประมาณ 11,736.42 บาทต่อปี

2. นักศึกษาชายใช้จ่ายเงินส่วนตัวโดยเฉลี่ยมากกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักศึกษาชายใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 12,009.51 บาทต่อปี ส่วนนักศึกษาหญิงใช้จ่ายเฉลี่ยคนละประมาณ 11,241.60 บาทต่อปี

3. นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ใช้จ่ายเงินส่วนตัวรวมทุกประเภทโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่าคณะอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยพอ ๆ กับคณะศึกษาศาสตร์นอกจากนี้นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ใช้จ่าย โดยเฉลี่ยมากกว่านักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิต คณะที่ สูงสถิตานนท์ (2518) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิต จำแนกตามหลักสูตร สถานภาพการทำงาน เพศ ภูมิลำเนาเดิมและสถานภาพการสมรสโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตบัณฑิตที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2518 จำนวน 301 คน พบว่า

1. ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตประมาณ 12,116 บาทต่อปี โดยนิสิตบัณฑิตหลักสูตรเภสัชศาสตร์มหาบัณฑิตฯ ใช้จ่ายมากที่สุด และนิสิตนิติศาสตร์มหาบัณฑิตฯ ใช้จ่ายน้อยที่สุด
2. นิสิตบัณฑิตที่มีงานทำ ใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่าผู้ที่ยังไม่มีการทำงานและนิสิตบัณฑิตชาย ใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านิสิตบัณฑิตหญิง
3. นิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานคร ใช้จ่ายส่วนตัวต่ำกว่านิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด
4. นิสิตบัณฑิตที่มีครอบครัวแล้ว และเป็นโสด ใช้จ่ายส่วนตัวไม่แตกต่างกัน

ในปี พ.ศ. 2525 เพ็ญทิพย์ เกียรติกาจาย ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นิสิตบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษาในประเทศไทย ใช้จ่ายส่วนตัวโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 2,863.89 บาท หรือปีละ 25,766.77 บาท นิสิตบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตประสานมิตร ใช้จ่ายส่วนตัวประมาณเดือนละ 3,244.83 บาท หรือปีละ 29,177.02 บาท ซึ่งสูงกว่านิสิตบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่ง ใช้จ่ายส่วนตัวประมาณเดือนละ 2,689.88 บาท หรือประมาณปีละ 24,209.01 บาท โดยนิสิตบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร ใช้จ่ายในเรื่องค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าพักผ่อนหย่อนใจ และค่าหน่วยกิต ค่าบำรุงการศึกษาสูงกว่านิสิตบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนค่าเสื้อผ้าและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นิสิตบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้จ่ายสูงกว่า นอกจากนี้ยังค้นพบว่า นิสิตบัณฑิตชาย นิสิตบัณฑิตหญิง นิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร กับนิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และนิสิตบัณฑิตที่สมรสแล้วกับนิสิตบัณฑิตที่ยัง เป็นโสด ใช้จ่ายไม่แตกต่างกัน

ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้ศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายและการลงทุนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน ซึ่งเป็นการศึกษาค่าใช้จ่ายทั้งในสถาบันอุดมศึกษา และค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้รับการศึกษา โดยประชากรที่ได้ศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 10 แห่ง

1. ค่าใช้จ่ายในทางตรงของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ เฉลี่ยแล้วต้องเสียคนละประมาณ 22,968 บาทต่อปี ซึ่งจำแนกออกเป็นหมวดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้ดังนี้ ค่าเล่าเรียน 1,509 บาท (หรือร้อยละ 6.7 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด) ค่าหนังสืออุปกรณ์ 1,940 บาท (ร้อยละ 8.4) ค่าอาหาร 10,841 บาท (ร้อยละ 47.2) ค่าเดินทางไป-กลับสถาบัน 2,285 บาท (ร้อยละ 9.9) ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแบบ 1,482 บาท (ร้อยละ 6.5) ค่าที่พัก 719 บาท (ร้อยละ 3.1) ค่ารักษาพยาบาล 224 บาท (ร้อยละ 1.0) ค่าเดินทางไป-กลับภูมิลำเนา 695 บาท (ร้อยละ 3.0) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งรวมค่ากิจกรรม ค่าพักผ่อนหย่อนใจ ค่าสมาชิกชมรม ฯลฯ 3,273 บาท (ร้อยละ 14.3)

สำหรับวิทยาลัยเอกชนนักศึกษาจะต้องเสียค่าใช้จ่าย เฉลี่ยประมาณคนละ 29,748 บาทต่อปี โดยเสียเป็นค่าเล่าเรียน 7,705 บาท (ร้อยละ 25.9) ค่าหนังสือ 923 บาท (ร้อยละ 3.1) ค่าอาหาร 10,821 (ร้อยละ 36.3) ค่าเดินทางไป-กลับสถาบัน 3,049 บาท (ร้อยละ 10.2) ค่าเครื่องแบบ 1,900 บาท (ร้อยละ 6.4) ค่าที่พัก 1,382 บาท (ร้อยละ 4.6) ค่ารักษาพยาบาล 369 บาท (ร้อยละ 1.3) ค่าเดินทางไป-กลับภูมิลำเนา 819 บาท (ร้อยละ 2.8) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 2,753 บาท (ร้อยละ 9.3)

2. นักศึกษาชายเสียค่าใช้จ่ายระหว่างการศึกษามากกว่านักศึกษาหญิง โดยนักศึกษาชายที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐและวิทยาลัยเอกชนเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อปีต่อคนประมาณ 23,512 บาท และ 31,398 บาท ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาหญิงเสียค่าใช้จ่ายต่อคน ต่อปีประมาณ 21,558 บาท และ 28,637 บาทตามลำดับ

3. นักศึกษาที่เรียนมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยต่างจังหวัด ต้องเสียค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดสูงกว่าที่เรียนในมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยในจังหวัดภูมิลำเนาของตนเอง

4. นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน เสียค่าใช้จ่ายต่างกันมาก คือ สาขาวิชาที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ สาขาวิชาวิจิตรศิลป์ (34,001 บาท) สถาปัตยกรรมศาสตร์ (28,954 บาท) และแพทยศาสตร์ (17,665 บาท) ส่วนสาขาที่มีค่าใช้จ่ายต่ำสุด ในส่วนมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ สาขาพยาบาลศาสตร์ (17,272 บาท) วิทยาศาสตร์ (17,476 บาท) และ เทคนิคการแพทย์ (17,665 บาท) สำหรับวิทยาลัยเอกชนค่าใช้จ่ายรวมสูงสุด ได้แก่ สาขานิเทศศาสตร์ (32,635 บาท) สังคมศาสตร์ (31,032 บาท) ต่ำสุด ได้แก่ พยาบาลศาสตร์ (22,587 บาท) และมนุษยศาสตร์ (24,100 บาท)

ส่วนจาเรียง เสงเจริญ (2532) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2531 จำนวน 2,386 คน และผู้สำเร็จการศึกษาแล้วเมื่อปีการศึกษา 2530 จำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิตเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยเฉลี่ยปีละ 49,914 บาท โดยเสียเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยตรงเฉลี่ยปีละ 10,215 บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยปีละ 39,699 บาท ทั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัยสาขาสังคมศาสตร์เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าสาขาอื่น ๆ

2. นิสิตระดับปริญญาตรีบัณฑิตเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยเฉลี่ยปีละ 70,931 บาท คิดเป็นเงินค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงเฉลี่ยปีละ 11,306 บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยปีละ 59,570 บาท

3. นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยผู้ซึ่งสำเร็จการศึกษาแล้ว เมื่อปีการศึกษา 2530 เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาเฉลี่ยปีละ 54,317 บาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงเฉลี่ยปีละ 11,964 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยปีละ 42,946 บาท

4. นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยเพศชายเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่านิสิตบัณฑิตวิทยาลัยเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

5. นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่แต่งงานแล้ว เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่ยัง เป็นโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

6. นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

7. นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่ทำงานแล้ว เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่านิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่ยังไม่ได้ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

8. นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 4,000 บาท เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่านิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 4,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษานิววิทยาลัยครูมีผู้สนใจศึกษาไว้ดังนี้
ระดับ อนุศาสน์ (2518) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัวของ
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ของนักศึกษานิววิทยาลัยครูสวน-
สุนันทาในปีการศึกษา 2518 พบว่า นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณ
ปีละ 9,444 บาทต่อคน หรือประมาณเดือนละ 1,049 บาทต่อคน โดยที่นักศึกษา
ภาคนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 11,156 บาท หรือประมาณเดือนละ
1,241 บาทต่อคน และจากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาภาค
นอกเวลาและภาคปกติ ปรากฏว่านักศึกษาภาคนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่า
นักศึกษาภาคปกติที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.5

ในปีการศึกษา 2519 จิรภา นาคสมพงษ์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่าย
ส่วนตัวของนักศึกษานิววิทยาลัยครูนครราชสีมาพบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของ
นักศึกษาภาคปกติที่ต้องเสียค่าที่พักอาศัย เฉลี่ยประมาณปีละ 7,623 \pm 2,475
บาทต่อคน และนักศึกษาภาคปกติที่ไม่ต้องเสียค่าที่พัก เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย
ประมาณ 5,912 \pm 1,998 บาทต่อคน โดยที่นักศึกษาภาคนอกเวลาที่ต้องเสียค่า
ที่พักอาศัย เสียค่าใช้จ่ายปีละ 10,442 \pm 2,970 บาทต่อคน และนักศึกษาภาค
นอกเวลาที่ไม่ต้องเสียค่าที่พัก เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยปีละ 8,708 \pm 2,224 บาท
ต่อคน

ส่วนเฉลี่ย ไทยยัง (2522) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษานิสิตบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดมหาสารคาม พบว่าค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษากภาคปกติเฉลี่ยประมาณคนละ 8,408.51 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษากภาคนอกเวลาเฉลี่ยประมาณคนละ 11,390.11 บาทต่อปี สำหรับค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษาของนักศึกษากภาคปกติ เฉลี่ยประมาณคนละ 801.66 บาท และภาคนอกเวลาเฉลี่ยประมาณคนละ 1,971.47 บาทต่อปี

ต่อมาในปีการศึกษา 2524 กิติพันธ์ รุจิรกุล ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 จำนวน 281 คน โดยแบ่งค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาออกเป็น 8 ประเภท ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูสกลนครเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงสุดคนละประมาณ 23,727.63 บาทต่อปี นักศึกษาวิทยาลัยครูบุรีรัมย์เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำสุดเฉลี่ยคนละประมาณ 12,152.50 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยของนักศึกษาทั้ง 6 วิทยาลัย ประมาณคนละ 19,441.28 บาทต่อปี

และในปี พ.ศ. 2526 อาชีพ งามมิมิตร ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวินิจฉัยครูพบว่า นักศึกษาวินิจฉัยครูจันทระเกษมเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากที่สุด ประมาณคนละ 17,620.38 บาทต่อปี นักศึกษาวินิจฉัยครูสุรินทร์เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำสุดประมาณคนละ 11,214.27 บาทต่อปี และพบว่านักศึกษาเพศชายใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษาเพศหญิง นักศึกษาที่อยู่หอพักมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าผู้อยู่บ้านตนเอง

สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัว ของนักศึกษานิสิตศึกษาวินิจฉัยครูจะเห็นได้ว่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ๗ ทั้งในส่วนภูมิภาค และในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ นักศึกษานิสิตศึกษาวินิจฉัยครูจากงานวิจัยปี พ.ศ. 2518 นักศึกษากภาคปกติเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยประมาณคนละ 9,444 บาท ในปี พ.ศ. 2526 นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณคนละ 17,620.38 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวินิจฉัยครูในส่วน

ภูมิภาค จากงานวิจัยปี พ.ศ.2519 นักศึกษาภาคปกติเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ย ประมาณคนละ 5,912 ± 1,998 บาท ในปี พ.ศ.2526 นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่ำสุดประมาณ 11,214.27 บาท จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลา 8 ปี ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาเพิ่มขึ้นเท่าตัว โดยที่นักศึกษาภาคนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากกว่านักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาที่อยู่หอพักเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่าผู้ที่อยู่บ้านตนเอง

ส่วนค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสายวิชาชีพ หรือสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้มีผู้สนใจศึกษาไว้ดังนี้

มานี นวล จันส์ัญชัย (2513) ได้ศึกษาวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการผลิต นักศึกษาวิทยาเขตเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งฝ่ายรัฐและเอกชน พบว่า ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาคณะวิชาออกแบบ คณะวิชาเทคนิคการเกษตรและคณะวิชาช่างกล อยู่ในระดับสูงสุดคือ คนละ 8,961.40 บาท 8,282.25 บาท และ 8,264.48 บาทต่อปี ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ คณะวิชาช่างไฟฟ้าและคณะวิชาช่างโยธา ส่วนคณะวิชาที่จ่ายต่ำสุด ได้แก่ นักศึกษาคณะวิชาบริหารธุรกิจ นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายคนละ 7,418.31 บาทต่อปี

สำหรับอาวุธ วัฒนสิน (2514) ได้ศึกษาวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการ ศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยด้านส่วนตัวของนักศึกษาในแผนกต่าง ๆ ระดับชั้นต่าง ๆ ของนักศึกษาที่เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนใน 5 ปี ด้านส่วนตัวนักศึกษาเสียประมาณ 46,965 บาท สำหรับนักศึกษาที่เสียค่าที่พักอาศัยและนักศึกษาที่ไม่เสียค่าที่พักอาศัยเสีย ประมาณ 34,420 บาท โดยเฉลี่ยแล้วนักศึกษาระดับชั้นต่าง ๆ และแผนกวิชาต่าง ๆ มี ค่าใช้จ่ายแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ต่อมาปี พ.ศ.2519 บุนงา ชนะวิวัฒน์ ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรายหัว ของนักศึกษาพาณิชยการ กรมอาชีวศึกษาปรากฏว่า นักศึกษาพาณิชยการมีค่าใช้จ่ายรายหัวที่สถาบันการศึกษาจ่ายให้ 1,936 บาท ค่าใช้จ่ายรายหัวส่วนตัว

ประมาณ 7,244 บาท เมื่อแยกตามวุฒิที่เรียนได้ว่านักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักศึกษาชายมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ในปี พ.ศ.2526 เข้า สิริธัชย ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษา สาขาช่างอุตสาหกรรมในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบว่านักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาทั้ง 9 วิทยาเขต เสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ปีละ 17,520.44 บาท โดยนักศึกษาวิทยาเขตพระนครเหนือ เสียค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ เฉลี่ยต่อคนปีละ 19,958.43 บาท วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ เฉลี่ยต่อคนปีละ 19,349.43 บาท วิทยาเขตพระนครเฉลี่ยต่อคนปีละ 18,376.73 บาท วิทยาเขตเทคนิคตากเฉลี่ยต่อคนปีละ 17,056.25 บาท วิทยาเขตเทคนิคนนทบุรีเฉลี่ยต่อคนปีละ 16,242.84 บาท วิทยาเขตเทคนิคขอนแก่น เฉลี่ยต่อคนปีละ 15,918.80 บาท และวิทยาเขตเทคนิคภาคใต้ เฉลี่ยต่อคนปีละ 18,532.33 บาท

นักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมภาคปกติเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนปีละ 16,600.21 บาท ส่วนนักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมภาคนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนปีละ 18,523.33 บาท

ผลการศึกษาค้นคว้าด้านการเงินของนักศึกษา ปรากฏว่านักศึกษาสาขาช่างอุตสาหกรรมในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีเงินไม่พอใช้เป็นบางเดือน ร้อยละ 51.5 ส่วนผู้มีเงินไม่พอใช้ทุกเดือนร้อยละ 15.5 นักศึกษามีปัญหาทางการเงินส่วนใหญ่มากปัญหาโดยการขอยืมเงินจากเพื่อนมากที่สุด คือร้อยละ 36.2 รองลงมา คือขอจากผู้อุปการะและจ่านาทรัพย์สิน คือร้อยละ 25.8 และ 15.1 ตามลำดับ

จากผลการวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ต้องเสียค่าที่พัก และเมื่อเปรียบเทียบแยกตามวุฒิและ เพศแล้วค่าใช้จ่ายจะแตกต่างกันทั้งสองลักษณะ และค่าใช้จ่ายดังกล่าว มีแนวโน้มว่าสูงขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักศึกษานวิทยาลัยเอกชน กอง
วิชาการทบวงมหาวิทยาลัย (2520) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาน
วิทยาลัยเอกชนประจำปีการศึกษา 2517 ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยเอกชน น
ส่วนกลางนั้น ค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้งหมดของนักศึกษา โดยเฉลี่ยประมาณคนละ
16,834 บาทต่อปี นักศึกษาวิทยาลัยเอกชนที่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวน้อยที่สุด เฉพาะ
ในส่วนกลางคือ นักศึกษาวิทยาลัยการค้า ใช้จ่ายประมาณคนละ 14,140 บาทต่อ
ปี ส่วนนักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากที่สุด คือนักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหาร-
ธุรกิจ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวประมาณคนละ 20,769 บาทต่อปี สำหรับส่วนภูมิภาค
นั้น มีวิทยาลัยเอกชนเพียงแห่งเดียวคือ วิทยาลัยพายัพ ซึ่งนักศึกษามีค่าใช้จ่าย
ส่วนตัวโดยเฉลี่ยประมาณคนละ 18,429 บาทต่อปี

สุภาพรรณ ไชยเศรษฐ (2526) ได้ศึกษาวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนัก
ศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 12 สถาบัน พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนัก
ศึกษาทุกสถาบันเฉลี่ยต่อคนประมาณ 30,344.17 บาทต่อ 1 ปีการศึกษา นักศึกษา
วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ ใช้จ่ายมากที่สุด คือประมาณคนละ 35,836.34
บาทต่อปี และนักศึกษาวิทยาลัยแสงธรรมใช้จ่ายส่วนตัวน้อยที่สุดประมาณคนละ
12,631.68 บาทต่อปี และพบอีกว่านักศึกษาเพศชายใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษา
เพศหญิง นักศึกษามีภูมิลำเนาเดิม ในจังหวัดอื่นมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่
มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

ในปี พ.ศ. 2527 วาฬพร คุณุทัย ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวและ
ปัญหาทางการเงินของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร กลุ่ม
ตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกระดับชั้นในภาคปกติ ปีการศึกษา 2525
ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร 7 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยการค้า
วิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาลัยเทคนิคสยาม วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วิทยาลัยศรีปทุม
วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ และวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จากการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้ง 11
ประเภทมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาวิทยาลัยการค้าธุรกิจบัณฑิต อัสสัมชัญ

บริหารธุรกิจ กรุงเทพมหานครและศรีปทุมตามลำดับ ส่วนนักศึกษาเทคนิคสยามเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2. นักศึกษาเพศชายเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้ง 11 ประเภท มากกว่านักศึกษาหญิง
3. นักศึกษาชั้นปีที่ 4 เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้ง 11 ประเภทมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 นักศึกษาปีที่ 1 เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
4. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวทั้ง 11 ประเภทน้อยกว่านักศึกษาที่อยู่ต่างจังหวัด

ต่อมาปาริชาติ รัตนรักษ์ และสมหวัง ชัยตามล (2530) ได้ศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1, 2, 3 และชั้นปีที่ 4 ภาคปกติ ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สังกัดกองวิทยาลัยเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 14 แห่ง ในปีการศึกษา 2528 ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2528 จะใช้จ่ายเงินส่วนตัวเพื่อการศึกษา รวมค่าใช้จ่ายทุกประเภท โดยเฉลี่ยคนละประมาณ 34,134.81 บาท
2. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงจะใช้จ่ายเงินส่วนตัว เพื่อการศึกษาด้านที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม ค่ายานพาหนะ และค่าเดินทางเพื่อการศึกษา ค่าบันเทิงและการพักผ่อน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าใช้จ่ายในประเภทอื่นๆ ไม่แตกต่างกันโดยที่นักศึกษาชายใช้จ่ายเงินส่วนตัวคนละประมาณ 36,634.94 บาทต่อปี ส่วนนักศึกษาหญิงจะใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคนละ 31,634.63 บาทต่อปี
3. นักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งอยู่เขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อการศึกษานักศึกษาของสถาบันที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานครเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคนละ 35,294.42 บาทต่อปี ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันที่อยู่ต่างจังหวัด เสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคนละ 28,097.15 บาทต่อปี

4. นักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันที่มีวิทยฐานะ เป็นมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันที่มีวิทยฐานะ เป็นมหาวิทยาลัยเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคนละประมาณ 31,285.63 บาทต่อปี ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันที่มีวิทยฐานะ เป็นวิทยาลัย จะเสียค่าใช้จ่ายโดยประมาณคนละ 35,376.89 บาทต่อปี

5. นักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันต่าง ๆ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาวิทยาลัยเกริก เสียค่าใช้จ่ายสูงที่สุดคือ 38,298.70 บาท รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 38,122.79 บาท มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 36,771.82 บาท วิทยาลัยศรีปทุม 35,851.89 บาท มหาวิทยาลัยพายัพ 35,843.98 บาท มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 31,345.70 บาท วิทยาลัยเทคนิคสยาม 27,197.65 บาท ส่วนนักศึกษาวิทยาลัยคณาวัฒน์ เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพื่อการศึกษาต่ำสุด โดยเฉลี่ยคนละประมาณ 22,533.70 บาทต่อปี

6. นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่เรียนในคณะวิชาต่างกัน จะเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ คณะวิชาที่เสียค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ คณะนิติศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 44,467.41 บาทต่อคนต่อปี คณะนิเทศศาสตร์ 39,822.21 บาท คณะศิลปศาสตร์ 35,434.32 บาท คณะบริหารธุรกิจ 33,243.54 บาท คณะเศรษฐศาสตร์ 32,747.07 บาท คณะบัญชี 30,574.84 บาท คณะวิทยาศาสตร์ 29,002.26 บาท และคณะเกษตรศาสตร์ 21,863.51 บาท

7. นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่เรียนในระดับชั้นปีต่างกัน จะเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักศึกษาที่เรียนในชั้นปีที่ 3 จะเสียค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยสูงสุดคือ 35,081.97 บาทต่อคนต่อปี รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 34,941.56 บาทต่อคนต่อปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เสียค่าใช้จ่าย 33,416.44 บาท และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เสียค่าใช้จ่าย 31,473.52 บาทต่อคนต่อปี ตามลำดับ

นอกจากนี้นันทวรรณ เจริญจิตต์ (2532) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัว
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเกี่ยวกับกา
รศึกษาที่จ่ายให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตลอดหลักสูตร ตั้งแต่ 37,735-80,870
บาท

2. หมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาซึ่งมิได้จ่ายให้กับสถาบัน พบว่า
นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีส่วนมาก ในเกือบทุกสาขาที่มีการใช้จ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่าย
ประเภทต่าง ๆ ในหมวดนี้ต่ำกว่า 1,000 บาท ในทุกประเภท ยกเว้นนักศึกษ
ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีส่วนใหญ่ ในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ และสาขาวิชาระบบสารสนเทศ
คอมพิวเตอร์ มีค่าเอกสาร ตำรา สูงกว่านักศึกษาทั้งหมด ส่วนการประมาณค่าใช้จ่าย
จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ หรือในการเตรียมตัวสอบรวบยอดของนักศึกษาที่กำลัง
จะสำเร็จการศึกษา พบว่า ร้อยละ 45.1 ไม่มีค่าใช้จ่ายประเภทนี้ และร้อยละ
36.2 คาดว่าจะมีค่าใช้จ่ายประเภทนี้ต่ำกว่า 10,000 บาท

3. หมวดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการดำรงชีพพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ส่วนใหญ่ ในเกือบทุกสาขาวิชาไม่มีค่าที่พัก และมีค่าใช้จ่ายประเภท ค่าแต่งกาย
ค่าพักผ่อนหย่อนใจ และค่าเดินทางมาสถานศึกษา ประเภทละต่ำกว่า 2,000
บาทต่อเดือน และมีค่าอาหารต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาท และระหว่าง 2,000-
4,000 บาท

ไม่พบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายในหมวดต่าง ๆ ของนักศึกษ
ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปี สถานภาพ
การทำงาน และเพศ

4. นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีส่วนใหญ่ มีปัญหาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา
ที่จ่ายให้กับสถาบัน และปัญหาค่าใช้จ่ายส่วนตัว แหล่งที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใช้แก้ปัญหา เมื่อประสบปัญหาทางการเงิน ได้แก่ บิคา
มารดาและญาติพี่น้อง

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สังกัดทบวงมหา-
วิทยาลัย ทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา เสียค่าใช้จ่ายต่างกันตาม
ระยะเวลา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

จากผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมีข้อค้นพบพอสรุปได้ดังนี้

1. ในระดับปริญญาตรี และปริญญาโททั้งที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นักศึกษา เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวแตกต่างกันตามคณะ ชั้นปี และสถาบัน ยกเว้นผลการวิจัย ของนันทวรรณ เจริญจิตต์ พบว่าค่าใช้จ่ายในหมวดต่าง ๆ ของนักศึกษาระดับ ศึกษานิสิตบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ระหว่างชั้นปีสถานภาพการทำงาน และเพศ ไม่แตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเดียวกันกับสถาบันอุดมศึกษา ที่ตนศึกษา มีค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด ซึ่ง ผลงานวิจัยสอดคล้องกันทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาตรี ทั้งในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ยกเว้นผล การวิจัยของเพ็ญทิพย์ เกียรติกาจาย ที่พบว่าค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนา อยู่ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาชาย ใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยแล้วสูงกว่านักศึกษาหญิงทั้งใน ระดับปริญญาโทและปริญญาตรี คือ มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ยกเว้นผลงานวิจัยของเพ็ญทิพย์ เกียรติกาจาย ที่พบว่าค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาระดับปริญญาโทเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน
4. ในระดับปริญญาโท นักศึกษาที่มีงานทำมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่า นักศึกษาที่ไม่มีงานทำ
5. ในระดับปริญญาโท นิสิตบัณฑิตที่มีครอบครัวแล้วและนิสิตบัณฑิตที่ เป็นโสดมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่แตกต่างกัน
6. ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นักศึกษาที่มีปัญหาทางการเงิน มักแก้ปัญหาโดยการขอความช่วยเหลือจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนมากที่สุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษานต่างประเทศ ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

Frank S. Endicott (Frank S. Endicott, 1967) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตนักศึกษานสหรัฐอเมริกาในสาขาวิศวกรรม สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาศิลปศาสตร์ ในปี 1967 โดยศึกษาค่าใช้จ่ายของนิสิตนักศึกษาตั้งแต่ระยะปี ค.ศ. 1947 จนถึง ค.ศ. 1967 พบว่านักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปี ค.ศ. 1957 เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว 245 เหรียญ ปี ค.ศ. 1957 เสีย 450 เหรียญ ปี ค.ศ. 1967 เสีย 700-725 เหรียญต่อเดือน คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ปี ค.ศ. 1947 เสีย 225 เหรียญ ปี ค.ศ. 1957 เสีย 400 เหรียญ และ ปี ค.ศ. 1967 เสียประมาณ 575-600 เหรียญต่อเดือน

ในปี ค.ศ. 1970 Maureen Woodhall (Maureen Woodhall, 1970 อ้างถึงใน เข้า สิทธิชัย, 2526 ค) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษานมหาวิทยาลัยและนักศึกษานวิทยาลัยครูในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียพบว่า ประเทศสวีเดน เดนมาร์ค นอร์เวย์ และฟินแลนด์ ในปี ค.ศ. 1958 นักศึกษามหาวิทยาลัย เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวปีละ 40 ปอนด์ ส่วนนักศึกษานวิทยาลัยครูเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวปีละ 70 ปอนด์ จะเห็นได้ว่า นักศึกษานวิทยาลัยครูเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงกว่านักศึกษามหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษานวิทยาลัยครูต้องเสียค่าใช้จ่ายน การสอนขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัยไม่ต้องเสีย นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาเหล่านี้เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ทุก 5 ปี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ

ต่อมาใน ค.ศ. 1972 Edwind F. Wild (Edwind F. Wild, 1972 อ้างถึงใน อาไพ โกมลมิศร์, 2526) ได้สำรวจค่าใช้จ่ายของนักศึกษานวิทยาลัยเบลอยท์ (Beloit College) ในสหรัฐอเมริกา โดยได้ศึกษาเฉพาะค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าที่พักในช่วง 20 ปี จากปี ค.ศ. 1950-

1970 พบว่า ค่าใช้จ่ายดังกล่าวในปี ค.ศ.1970 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 300 จากฐานค่าใช้จ่ายในปี ค.ศ.1950

สำหรับ Schafer (Schafer, 1986) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบ และจำนวนเงินที่นักศึกษาได้รับสำหรับใช้จ่ายค่าลงทะเบียน ในมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 265 คน โดยแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะเป็นตัวแทนของนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินแบบต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัย ส่วนกลุ่มควบคุมนั้น จะไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากมหาวิทยาลัยเลย การวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีผลต่อการลงทะเบียนแตกต่างกัน ชี้ให้เห็นว่าสถาบันศึกษา ควรให้ความช่วยเหลือทางการเงินลงทะเบียนเรียนมากกว่าที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพราะจะทำให้นักศึกษาที่มีความจำเป็นและมีความต้องการความช่วยเหลือทางการเงินในระดับมาก น้อย หรือไม่ต้องการเลย ต่างก็ได้รับประโยชน์จากมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน

ในปีเดียวกัน Sirios (Sirios, 1986) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของนักศึกษาที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อการศึกษา อันได้แก่ ความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล สิทธิพิเศษต่าง ๆ ทุนทำงานและเงินกู้เพื่อการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในแมสซาชูเซตส์ตะวันตก จำนวน 303 คน ซึ่งจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ สาขาวิชาเอก ความสามารถทางการเรียน อันดับของโรงเรียนระดับมัธยมปลาย เพศ ภูมิภาค การเข้าร่วมกิจกรรม ศาสนา วันที่เข้าศึกษาในวิทยาลัย คะแนนเฉลี่ย พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับรูปแบบทางการเงินคือ เงินที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลทุนการทำงาน และเงินกู้เพื่อการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากความช่วยเหลือทางการเงินแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า นักศึกษาที่ต้องการให้สถาบันให้ความช่วยเหลือจรรยาบรรณและคุณธรรมที่เป็นนามธรรมรูปแบบอื่นอีกด้วย

นอกจากนี้ Arikpo (Arikpo, 1986) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างถิ่นภูมิลำเนา การบริการ การใช้จ่ายเงินและสภาพการเรียนของ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้จ่ายเงินเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเนบราสกา-ลินคอล์น ที่เรียนระหว่างปี ค.ศ.1980-1984 นักศึกษาเหล่านี้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในประเทศ อินเดีย อิหร่าน ไนจีเรีย ซาอุดีอาระเบีย และเวเนซุเอลา พบว่า รูปแบบการ ใช้จ่ายเงินของนักศึกษาไม่แน่นอน แต่แหล่งการเงินที่สำคัญสนับสนุนการเรียนของ นักศึกษาก็คือ เงินจากครอบครัว เงินทุนส่วนตัวและการทำงานเสริม มีนักศึกษา บางส่วนจะได้รับทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลของประเทศตน หรือได้รับทุนช่วยเหลือ จากมหาวิทยาลัย นักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ นักศึกษา จากประเทศอินเดีย และซาอุดีอาระเบีย ซึ่งได้รับค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 6,001- 8,000 ดอลลาร์ นักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาเป็นครั้งคราวคือ นักศึกษาจาก ไนจีเรีย และอิหร่าน ซึ่งได้รับค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 8,001-10,000 ดอลลาร์ สันนิษฐานของนักศึกษา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุ ขนาดของครอบครัว และแหล่งสนับสนุนเงินสำหรับการเรียน มีผลต่อคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักศึกษานานต่างประเทศ สรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายของนักศึกษามีแนวโน้มสูงขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจของ ประเทศ ส่วนนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเงินส่วนใหญ่นับได้รับการสนับสนุนจาก ครอบครัว เงินทุนส่วนตัว และการทำงานเสริม และนอกจากนี้แล้วงานวิจัยดัง กล่าวยังแสดงให้เห็นว่า แหล่งการเงินสำหรับนักศึกษาเวลาประสบปัญหาทางด้าน การเงินเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการลงทะเบียน และคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาด้วย

จากผลการวิจัยและการศึกษาทั้งในและต่างประเทศจะ เห็นได้ว่าค่าใช้จ่าย ส่วนตัวของนักศึกษา มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และมีความแตกต่างกันใน ส่วน ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษานิสิต บัณฑิต เอกชน และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ นักศึกษานิสิต บัณฑิต เอกชน เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษานิสิต บัณฑิต อุดมศึกษาของรัฐบาล และนักศึกษาที่เรียนนอกเวลาเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักศึกษ

ที่เรียนในเวลา ผู้วิจัยเห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ถึงแม้ว่าจะได้มีการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครู มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ถึงปี พ.ศ. 2526 แล้วก็ตามค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครูก็ยังนำเสนออยู่ โดยเฉพาะนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในภาคนอกเวลา มีมากมายหลายอาชีพด้วยกันไม่ใช่เฉพาะอาชีพครูเท่านั้น ด้วยสาเหตุดังที่กล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีตัวแปรใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่าย และสถานภาพทางการเงินของนักศึกษา อีก นอกจากตัวแปรที่มีคนศึกษามาแล้ว ถึงแม้จะเป็นเวลานานพอสมควรก็น่าจะทำการศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย